

ručením, od nichž si autoři tolik slibovali, se ani neustavily, záruční úpisy státu byly bez ceny, protože peněžní ústavy upjaly se proti všelikému úvěru stavebnímu, losová půjčka do konce r. 1921 setkala se s tak nepatrným odbytem, že nestačila ani na skrovné podpory státem poskytované, jež musily býti brány z pokladních hotovostí státních. Zbytečně přespříliš krátké terminování zákonů a příliš časté jejich změny budí nedůvěru ve všechny i zákonem zaručené přípovědi.

VI. Konečně zákonem z 3. března 1921 č. 102 sb. z. a n. poskytnuty pro stavby budov obytných a budov pro provoz podniků (a stejně pro obnovu starých a pořízení nových strojů) daňové výhody v této formě:

1. Osoby podléhající dani z příjmu nebo společnosti podrobené výdělkové dani z podniků veřejně účtujících, které v l. 1920—1922 v území čsl. republiky stavebně dokončí novostavbu, přestavbu, přístavbu nebo nástavbu obytných budov, mohou si od daňového základu vedle amortisace přípustné podle dosavadních daňových zákonů odečísti 70% prokazatelně vynaloženého stavebního nákladu, a to nejvýše v 10 ročních částkách po roce, v němž byla stavba ukončena. Vedle amortisace pro fyzické znehodnocení domu připouští tedy zákon také mimořádnou amortisaci domu pro jeho znehodnocení následkem změny výrobních a valutních poměrů ve výši 70% prokázaného stavebního nákladu. Tato výhoda má býti vzpruhou pro stavební podnikání kruhů kapitálově silnějších, zvl. podnikatelských. Výhoda je tím větší, čím vyšší je daň z příjmu nebo výdělková (včetně přírážek samosprávných, největší tedy u podniků veřejně účtujících).

2. Výhoda tato předpokládá, že budova jest věnována a skutečně užívána převážně k účelům obývacím po dobu nejméně 10 let po dokončení stavby. Toto věnování vloží se ve prospěch státu jako reální břemeno do knih pozemkových, použití budovy k jiným účelům má v zápětí ztrátu této výhody a po případě pokutu do 100.000 K. (Dokončení.)

□ □ □

Poradní sbor pro otázky hospodářské.

Vládním nařízením z 29. prosince 1921, č. 3. sb. z. a n. z r. 1922 byly vydány nové stanovy poradního sboru pro otázky hospodářské. Tento poradní sbor zřízen byl v dosavadní své podobě vlád. nař. z 5. listopadu 1919, č. 632 sb. z. a n., v podstatě jako obdoba podobné instituce říšskoněmecké, avšak trochu příliš striktně na osoby svých navrhovatelů a nedosti dbalý zkušeností s našimi podobnými korporacemi a osobami učiněných. Zcela nepochybně byl také jeho význam přeceňován. Měl býti jakýmsi hospodářským parlamentem (byl tak někdy i nazýván), v němž by hospodářské otázky celostátního významu byly řešeny s hle-

diska výhradně hospodářského, aby tak byla utvořena prospěšná protiváha našemu parlamentu politickému, v němž je bohužel příliš málo osob, náš hospodářský život zevrubně znajících a hospodářské problémy theoreticky i prakticky ovládajících. Jsou velké nebo vlivné politické strany, které mezi svými poslanci a senátory nemají jediného odborníka tu v otázkách finančních, tu v obchodně-politických, tu v sociálních, a celkovou nízkou úroveň našeho parlamentu nic neodhaluje tak nemilosrdně, jako ty četné zákony brzy sobě odporující, brzy nejasné, brzy nepromyšlené a dodatečných oprav vyžadující. »Hospodářský parlament« měl zde býti korektivem, měl ukázati parlamentu, jak by určité hospodářské otázky měly býti upraveny bez stranickopolitických zájmů s hledisek celostátních. Ba byla kdysi vyslovena myšlenka, aby hospodářské záležitosti byly vůbec vyřazeny z parlamentu politického a přikázány parlamentu hospodářskému, pro nějž navrhováno složení zcela odlišné od politického. Pokládáme všechny podobné projekty za zcela pochybené; není zcela politického parlamentu ani stran ryze politických — dnes a dokonce již u nás jsou jen strany hospodářskopolitické a že by tyto všechny nebo většinou na sebe nechaly působiti votem sebe vážnějšího nepolitického sboru, které by směřovalo proti jejich programu nebo i jen zájmu stranickému, je dnes bohužel vyloučeno. Parlament, který by se vzdal působnosti hospodářskopolitické, byl by nemyslitelným i jako parlament politický. Je také nesporno, že i v daných poměrech možná působnost dosavadního poradního sboru přes všechny snahy vůdčích osobností zklamala. Nikoliv tím, že členové byli jmenováni vládou a že tedy složení sboru bylo nahodilé. Spíše tím, že značná část osobností povolaných z hospodářské praxe neúčastnila se jeho prací (a kdo zná, jak naši výrobci a obchodníci jsou dnes zavaleni nejen vlastními pracemi závodními, nýbrž i spoustou ústního jednání a korespondence s úřady finančními, živnostenskými a j., s dělnickými organisacemi atd. atd., nepodiví se tomu), tím, že většina prací spočívala i zde na bedrách několika lidí ze závislé hospodářské inteligence, jejichž čas i ochota také nebyly nakonec nevyčerpatelné, a — last not least — že také v jednáních poradního sboru octla se politika, mluvení s oken a pro tisk, zájmy třídní a stranické, a to nikoli snad jen u zástupců dělnických. Pochopitelně záhy po zřízení poradního sboru voláno po jeho reformě. Ta nyní provedena — její úspěch či neúspěch ukáže budoucnost; nemůžeme však shostiti se pochybností, že poradní sbor hospodářský pro stejné jako dosud příčiny ani v nové organisaci neprokáže valné životnosti a účinnosti.

Nové stanovy poradního sboru pro otázky hospodářské vykazují proti dosavadním zejm. tyto změny:

1. Úkol jeho zůstal sice týž — »podávati k vyzvání kteréhokoliv ústředního orgánu státní správy nebo z vlastní iniciativy dobrá zdání nebo činiti návrhy o otázkách všeobecné hospodářské důležitosti, zejm. takových, které s hlediska státních zájmů jsou

zvláště důležitý* — avšak státní ústřední úřady budou nyní, krom naléhavých neodkladných záležitostí, zasílati poradnímu sboru závčas k dobrozdání zejm. důležitější návrhy zákonů a nařízení všeobecného významu hospodářského a uvědomí, pokud možno, presidium poradního sboru, aby delegovalo některé jeho členy jako experty již k příslušným přípravným pracím zákonodárným (§ 1). Poměry však asi ukáží, že tato povinnost bude vládou i příště právě tak málo moci býti zachovávána jako vůči obchodním komorám v bývalém Rakousku i u nás. Bylo to ostatně právě ministerstvo obchodu, které snad nejméně svých předloh podávalo poradnímu sboru dosavadnímu. A což konečně, když návrhy vyjdou z iniciativy samého parlamentu, nebo kde je výsledek, když suverénní parlament sebe lépe »s hlediska státních zájmů« projednané a připravené předlohy k nepoznání upraví, zkomolí či převrátí dle dočasných mocenských poměrů stranických?

2. Poradní sbor měl dosud neobmezený počet členů jmenovaných volně vládou. Nyní se počet skutečných členů obmezuje na 150, vláda může jmenovati však též členy dopisující, jichž počet není obmezen (§ 8), a skutečné členy jmenuje vláda dle těchto kategorií: Skupinu a) 60 skutečných členů z kruhů zaměstnavatelských (samostatných podnikatelů průmyslových, živnostenských, obchodních a zemědělských neb jich zástupců), skupinu b) 60 skutečných členů z kruhů zaměstnaneckých (dělnických, úřednických a zřízeneckých v průmyslu, obchodu, živnostech a zemědělství neb jejich zástupců), skupinu c) 30 skutečných členů z národohospodářských odborníků vědeckých i praktických a případně příslušníků svobodných povolání; nejméně čtyři členové této skupiny budou vzati z kruhů konsumentů.

Pouze členy skupiny c) jmenuje vláda dle volného uvážení, při jmenování ve skupinách a) a b) je však vázána návrhy ústředních zájmových organizací zaměstnavatelských a zaměstnaneckých. Zástupce zaměstnavatelů (skupina a) navrhnou zemědělské rady po vzájemné dohodě (15 skutečných členů, při čemž jest dbáti přiměřeného zastoupení malých i velkých podniků), Ústřední svaz československých průmyslníků po dohodě s ostatními význačnými průmyslníckými organizacemi (25 skutečných členů), Svaz československých bank (8 skutečných členů, z nich 4 po návrhu svazů čsl. spořitelů, záložen a pojišťoven), čsl. živnostenská rada (9 členů jakožto zástupce živností výrobních a obchodních) a obchodně-politická komise spojených obchodních a živnostenských komor (3 členy, po jednom ze samostatných podnikatelů v průmyslu, obchodu a živnostech). Ve skupině b) (zaměstnanců) navrhnou odborové sdružení čsl., Česká obec dělnická, Říšská čsl. všeodborová komise křesť. sociální a Deutscher Gewerkschaftsbund 60 skutečných členů se zřetelem na poměrné zastoupení každé ústřední odborových organizací tak, aby jednotlivá odvětví průmyslu, obchodu a zemědělství byla zde zastoupena ve stejném co možná poměru jako ve skupině a). V obou skupinách pak

budiž dbáno přiměřeného zastoupení jednotlivých území a národnostních menšin. Za každého skutečného člena jmenuje vláda současně náhradníka dle zásad výše uvedených. Jmenování skutečných členů a náhradníků děje se na dobu 3 let, vláda může však poradní sbor rozpustiti a provésti nové jmenování.

3. V čele poradního sboru stojí předsednictvo, jež jest složeno z předsedy, jmenovaného vládou, ze 4 místopředsedů volených plnou schůzí poradního sboru po dvou ze skupiny a) a ze skupiny b) a z předsedů stálých výborů. Funkce jednatele je zrušena.

4. Členství poradního sboru je sice úřadem čestným, avšak skutečným členům nahrazuje se jízdné, příjezdné a odjezdné dle předpisů pro státní úředníky, a nepřesahuje-li jejich roční příjem 20.000 K, i stravné denně 50 K (§ 7).

5. Dopisující členové mohou činiti písemné návrhy a dobrozdání, z nich především budou bráni experti.

6. Ke všem jednáním mají býti zváni zástupci zúčastněných ministerstev a o každé schůzi musí býti uvědomováno presidium poslanecké sněmovny a senátu, jež mohou vyslati do schůzí některého z členů svých hospodářských výborů. Na požádání presidia poslanecké sněmovny nebo senátu jest poradní sbor povinen vyslati své členy jakožto experty do hospodářských výborů poslanecké sněmovny nebo senátu.

7. Poradní sbor pro otázky hospodářské může v případě potřeby zříditi zvláštní výbory k projednání jednotlivých záležitostí, i stálé výbory k projednání určitých skupin otázek. Stálé výbory skládají se zpravidla nejvýše z 30 členů volených poměrně jednotlivými skupinami, z nichž je poradní sbor složen. Každý výbor smí k projednání jednotlivých otázek zmocniti zvláštní podvýbor, poradní sbor, jeho výbory i podvýbory mohou přibrati ke svým jednáním znalce a vejíti ve styk s korporacemi, povolanými k hájení všeobecných nebo zvláštních zájmů hospodářských.

Nové stanovy poradního sboru připojují se do jisté míry k zásadám, podle nichž je zřízena prozatímní hospodářská rada v říši německé, přijímající zejm. — (nehledíc k odborníkům) — zásadu paritního zastoupení zaměstnavatelů a zaměstnanců i zásadu presentace se strany příslušných korporací.

Do jisté míry se též novými stanovami poradního sboru uplatňuje zastoupení dělnického a úřednického živlu, který je v dosavadních obchodních a živn. komorách i v zemědělských radách ze zastoupení vyloučen a nedomohl se ani zřízení samostatných komor dělnických nebo zřízeneckých. Nová organizace poradního sboru je tedy nesporně novým ziskem pro vrstvy zaměstnanecké jako novým nepochybným oslabením posice obchodních komor i zemědělských rad ve vlastní a původní jejich funkci poradných orgánů státní správy i legislativy.

Také nové stanovy konečně bedlivě upravují (§ 14) otázku uveřejňování výsledků jednání poradního sboru: tyto výsledky

budou jako dosud jen v případě potřeby tiskem uveřejňovány zprávami redigovanými předsedajícím v dohodě se zúčastněnými ministerstvy, jenže nyní mohou k jednáním býti přizváni i zástupci tisku. Dosavadní stanovy nařizovaly dokonce účastníkům jednání zachovávat mlčelivost o bližších podrobnostech jednání vůbec (§ 10), ale ve skutečnosti bývaly v žurnálech různých táborů uveřejňovány druhdy celé debaty v poradním sboru vedené i s obvyklými u nás útoky na osoby řečníků, a ony předepsané, pečlivě redigované zprávy oficielní buď nebyly vůbec vydávány nebo byly tiskem jednotlivých stran potlačeny. S.

ZPRÁVY.

Státní finance polské. Finančnictví polské musilo po vzniku vlastní výsosti státní býti teprv utvořeno, protože generální gouvernement polský uvnitř bývalé říše ruské neměl vlastního rozpočtu jako na př. Finsko a Turkestan. Poměry počáteční nového státu byly obtížné. Polsko bylo bez prostředků a mělo tři měny ve svém obvodu, v Haliči korunu rakouskou, v německých územích marku, v Kongresovce rubl carský a německý rubl okupační. Na místo nich všech měla býti zavedena jednotná měna, polská marka. Zakázán tudíž dočasně dovoz cizích papírových peněz, k zjednání prostředků pro oporu emise vlastních státovek nařízeno zabavení majetku cizích (německých) společností, proveden soupis všech půjček státních a zemských, polským státním papírům propůjčena sirotčí jistota. Ve Varšavě založena státní »Polská banka k udržení měny a úpravě peněžního oběhu v celém obvodu státním«, která však zůstala na papíře, stejně jako nezdarem skončil pokus učiniti státní bankou dosavadní Bank Krajowy ve Lvově a převést ji do Varšavy se všemi právy jí kdysi haličským sněmem zemským poskytnutými. Práva státní banky zůstala vyhrazena »zemské zápůjční pokladně polské«, jejíž papírové peníze byly nuceným kursem obdařeny a již bylo přiznáno výhradné právo převzítí v polském území státním ležící filiálky německé říšské banky i banky Rakouskouherské i konečně — po přechodném pokusu s kontrolou obchodu devisního na podzim 1919 — výhradné právo k nákupu všech cizozemských efektů a valut. V listopadu 1919 zrušení platnost německé marky a polská marka uznána i v dříve německých územích za jediné platidlo, nebylo však lze odstraniti platnost carského rublu, který — bez určení zákonné relace k polské marce — zůstal v užívání pro obchodní obraty v bývalé Kongresovce i v Haliči, a vnější obchod byl stále odkázán především na německou marku jakožto platidlo. Rakouských korun obíhalo v Polsku dle polských odhadů v září 1919 na 15 miliard K a koncem r. 1919 měly proti polské marce dokonce ažio. Polská marka byla na curyšské burse poprvé znamenána dne 17. prosince 1919 a sice 5·50 resp. 6·50, do konce 1920 však pro obrovsky stoupající emisi klesla